האזינו תשפ"ז: הרב הלוי

2357. ראש השנה קודם ליום הכיפורים: הטעם שהוקדם ראש השנה ליום הכיפורים, הוא כדי שהאדם יתעלה בראש השנה במלכויות ובהכרה בהשגחת ה' בזכרונות ובפחד מהדין בשופרות, ואז יגדל זכותו ויזכה להתקרב אל ה' וממילא יבוא לידי סליחה ויזכה בדין ביום הכיפורים. עשי"ת ניתנו לאדם כרווח להצלה כדי שיוכל לזכות ביום הדין על ידי שבאותם ימים ירכוש לעצמו תורה ומצוות. יש כאן נקודה נוספת שבהכרת בוראו בר"ה וקבלת מלכותו, הוא עצמו משתנה, גם החוטא היותר גדול כל עוד שהוא במצב שמסוגל לזכך את עצמו ולהתקרב לה' אינו נאבד ח"ו, ולכן הקדימו את ר"ה כדי שעיצומו של יום ר"ה ישפיע על החוטא ויזכך נפשו עד שיהיה במצב בו הוא מסוגל להיטהר (אגרות- לעשי"ת ויום הכיפורים, עמ' ד).

2254. שבחן ומעלתן של ישראל: בלעם משבח את ישראל שהם עם כלביא יקום וכארי יתנשא. המדרש מתאר שעם ישראל עומדים משנתם ומתגברים כלביא לחטוף מצוות: ללבוש ציצית, לקרוא שמע ולהניח תפילין (תנחומא בלק יד). עיקר השבח של ישראל בזה שהם 'חוטפים' את המצוות שישראל עושים את המצוות בשמחה ובזריזות (הגר"מ אליהו).

2370. ראשית הגז בארץ: אחת מכ"ד מתנות כהונה שניתנות לכהנים בזמן הזה, היא 'ראשית הגז'. לדעת ר' אלעאי מצוות ראשית הגז נוהגת בארץ ישראל בלבד, כדין תרומה שנוהגת בא"י בלבד (חולין קלו,א). להלכה נפסק כן (שו"ע יו"ד שלג,א), בשונה משאר מתנות כהונה, שחייבים לתת גם בחו"ל, משום שראשית הגז הוקשה לתרומה (ר"ן חולין קלו,א). חלק מהראשונים כתבו שהמצווה נוהגת גם בזמן הזה בחו"ל, אלא שנהגו להקל ולא לתת בחו"ל (טור יו"ד שלג), אך מי שרוצה להחמיר לתת לכהן בחו"ל רשאי (שו"ת חת"ס יו"ד שא).

2350. ברכת הלבנה בחודש תשרי: ברכת הלבנה נעשית בשמחה, משום שהיא כקבלת שכינה, משום כך, יש אומרים כי יש לברך ברכת הלבנה, במוצאי יום כיפור אחר שהוא בשמחה שנמחלו עוונותיו (רמ"א או"ח תכו,ב). אולם יש אומרים שכדאי להקדים לברך לפני יום כיפור כדי להרבות בזכויות ליום הדין ועוד שמברך עם נעליים לרגליו (אול"צ ד ו,י). לפענ"ד, מוטב לברך 'ברכת הלבנה' בעשי"ת כדי להוסיף זכות ליום הכיפורים ועוד שהוא עם נעליים ולא בתענית (הרב הלוי).

2349. ברכת שהחיינו על פרי הגדל כל השנה אך חדש בעבורו: פירות שאינם מתחדשים בעונה מסויימת, אלא גדלים במשך כל השנה, או שניתן לשומרם טריים כל השנה אין מברכים עליהם שהחיינו אפילו מי שלא אכל אותם זמן רב, משום שהברכה היא על התחדשות הפרי בעונתו ולא שמחה אישית (שו"ע או"ח רכה,ו).

2359. ברכה בכוונה: אמרו חז"ל שכל הנהנה מהעולם הזה בלא ברכה, כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל (ברכות לה,ב). ברכה שבכוונה היא הכרת הטוב (כוזרי ג, יז), והיא שמתירה את השימוש לכבוד שמים (ברכות לה,א). על פי תורת הסוד, ברכה שנאמרת בכוונה עוברת שערי שמים ויכולה לתקן נשמות המגולגלות בתוך המאכל שהוא נהנה ממנו (רמ"ע מפאנו מאמר תיקוני תשובה י).

2101. ערלה בעץ ההדס: נאמר בתורה לעניין דין ערלה: "וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל (ויקרא יט, כג). משמע שערלה נוהגת בעץ מאכל. עוד שנינו שהעלים של הגפן, הלולבים ומי הגפנים וסמדר מותרים בערלה, [משום שהם לא 'פרי'] (משנה ערלה א, ז). כלומר, גם באילן מאכל אין האיסור חל, אלא על הפרי ולא על העלים. מכאן פסקו האחרונים שאין ערלה נוהגת בהדס (ילקו"י מצוות התלויות בארץ ה, ל). יש מחמירים להימנע מלהריח ולברך על הדס של ערלה ומסתפקים בדין זה (שבט הלוי א, קסו), כגירסת הרשב"א: "בשמים של ערלה אסור להריח בהן דאסורין הן בהנאה כל שעשויין להריח בו כורד והדס (רשב"א ג, רלד), וכן כתב בשלחן ערוך לגבי בשמים של ערלה (שו"ע יו"ד קח, ז).

2102. ערלה בענבי ההדס: יש שאמרו שכל דין הספק אם יש דין ערלה בהדס הכוונה לענבי ההדס ולא על העץ (מנחת שלמה א עא, ג). פירות ההדס אינם חשובים, ובגמרא מבואר שהדס אינו עושה פירות (מנחות כז, א), ולכן יש הרבה פוסקים שכתבו שאין בהם דין ערלה, ועוד שבזמננו אין להם חשיבות ואין רגילות לאכול אותם ויש לחלק בין המקומות ובין הזמנים (ילקו"י מצוות התלויות בארץ ה, ל). לפענ"ד, יש לחלק בין הדס רגיל שיש מקום לחשוש משום ספיקא דאורייתא, לבין הדס של מצווה שלא נועד לריח, שאין בו דיני ערלה, וכמובן הוא הדין לענבי ההדס שאין דרך לאוכלם (הרב הלוי).

2374. מעלת עשרת ימי תשובה: עשרת ימי תשובה שונים משאר הימים לעניין תשובה ותפילה, כהפרש האור מן החושך, ויפה שעה בתשובה ומעשים טובים בימים אלו מימים שלמים בשאר הימים. על כן, ראוי לחוש על כל רגע של ימים אלו שלא לאבדו, ומי שתורתו אומנותו יהיה עסוק בקריאת ספרי מוסר ובדרכי התשובה ולהקדים תפילה על כל צרה שלא תבוא (פלא יועץ, תשובה).

האזינו: מבחן האמונה

אילו היינו שואלים מישהו האם הוא מאמין בה', הוא היה נפגע. בודאי שכן! אולם המבחן האמיתי של האמונה הוא בבחינת "ואמונתך בלילות", כשיש כל מיני חריקות ובלבולים. התורה אומרת בפרשת האזינו: "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, אל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא" (דברים לב,ד). לאמור: האמונה האמתית אינה נבחנת בדברים הגדולים.

משל לאישה האומרת שאצלה בבית יש חלוקת תפקידים בינה לבין בעלה: היא מחליטה על הדברים הקטנים, ואילו הוא מחליט על דברים הגדולים. הדברים הגדולים, כגון מי יהיה נשיא ארה"ב, ולמי להצביע - בזה הבעל מחליט, אבל בדברים הקטנים, כגון כמה עגבניות לקנות, או האם לקנות עוד שקית חלב - האישה מחליטה. הנמשל מובן: האמונה נבחנת בדברים הקטנים, ודווקא כשיש בלגן.

החזון איש המשיל את האמונה למי שרואה מישהו לוקח חתיכת בד ומתחיל לגזור אותה לגזרים. מי שלא מבין בתפירה חושב שאותו אחד הורס את הבד, אבל מי שמבין - יודע שחייבים לגזור את הבד כדי לתפור מכנסים או בגד אחר. אדם אחד שאל את החזון איש על שני סוגי אנשים שעברו את השואה, ושניהם היו דתיים לפני השואה, והנה לאחר השואה - האחד איבד את אמונתו, ואילו השני דווקא התחזק, כיצד זה ייתכן? ענה לו החזון איש במשל. נניח שיש לפנינו שתי כוסות מים, בכוס אחת יש עפר, ואילו הכוס השנייה מלאה מים צלולים. למראית העין - שתי הכוסות נראות מלאות מים, כי העפר שבכוס הראשונה שוקע למטה, אבל אם מנערים את שתי הכוסות, בכוס הראשונה החול עולה למעלה, ואילו הכוס הצלולה נשארת צלולה.

כך זה גם באמונה. יש אנשים שיש "עפר" באמונתם, ויש כאלה שאמונתם חזקה ושורשית. כשיש שעת בלבול, מי שאמונתו חזקה - הצלילות לא עוברת, אבל מי שאמונתו פגומה - מתבלבל. יש כאלה שהאמונה שלהם היא רק בדברים הגדולים, ולא בדברים הקטנים, וברגע של בלבול - האמונה שלהם מתפוגגת. "אל אמונה ואין עוול" פירושו שהקב"ה מנהל את העולם גם בדברים הקטנים.